

ТАҚРИЗИ

роҳбари илмӣ, доктори илмҳои филологӣ Ҳомидов Дилмурод Раҷабович ба диссертатсияи Курбонзода Рӯдоба Исмоил дар мавзӯи «Ономастикаи «Таърихи Бухоро»-и Наршаҳӣ (ҷанбаи сохторӣ-маъноӣ)», ки барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D020500 – Филология пешниҳод шудааст.

Омӯзишу таҳлил ва таҳқиқи вижагиҳои ономастика дар забоншиносии тоҷик таърихи на он қадар тулонӣ дошта, дар пояи баррасии унсурҳои луғавӣ, сохтори калимаҳо дар ин ё он асар қорбастшуда ва мансубияти забонии онҳо сурат гирифта, ин мақсад бо иҷрои вазифаҳои гуногун робитаи зич дорад. Диссертатсияи доктори фалсафа (PhD)-и мазкур ба таҳқиқи вижагиҳои луғавию маъноии маводи ономастикии асари «Ономастикаи «Таърихи Бухоро»-и Наршаҳӣ (ҷанбаи сохторӣ - маъноӣ)» бахшида шудааст. Баррасӣ ва муайян кардани ҷанбаҳои гуногуни маъноӣ ва сохтории вожаҳои таркиби луғавии асари мавриди баррасӣ қароргирифта ҳадаф ва вазифаи асосии таҳқиқи *Курбонзода Рӯдоба Исмоилро* ташкил дода, тамоми маводи гирдовардашуда дар се боб мавриди таҳлилу баррасӣ қарор гирифтааст.

Курбонзода Рӯдоба Исмоил дар тури фаъолияти доктори фалсафа (PhD)-и худ доир ба қори диссертатсионияш маводи заруриро гирдоварӣ намуда, таснифот гузаронида, дар асоси нақшаи таҳиянамуда онҳоро таҳлилу баррасӣ кардааст. Ҳамчунин, доир ба мавзӯи қори диссертатсионӣ осори зиёди илмии забоншиносони тоҷик ва забоншиносони хориҷиро хонда, аз назарияҳои лингвистии муҳаққиқони зиёде баҳрабардорӣ кардааст. Дар асоси таҳқиқи асари «Таърихи Бухоро»-и Наршаҳӣ вазъи забони адабӣ ва таркиби луғавии он, қорбурди номвожаҳои забони адабии замони муаллифи асарро муайян намудан мумкин аст. Асари «Таърихи Бухоро»-и Наршаҳӣ дорони таркиби луғавии пурғановат буда, дар он қабатҳои гуногуни луғавии марбут ба ҷойномҳо маҳсули эҷодии нимаи аввали асри X маҳсуб меёбад ва ин асар дар рушди забони адабии тоҷикии ин давр нақши муайяне гузошта, то кунун

аз нигоҳи забонӣ мавриди таҳқиқи мукамал қарор нагирифтааст. Аз ин лиҳоз, таҳқиқи мазкур дар баробари таълифоти як силсила мақолаву рисолаҳои муҳаққиқони соҳа дар як рада қарор гирифта, ҳолибияти забонии асари мазкурро собит менамояд.

Аз таҳлил ва таҳқиқи адабиёти мутолиагардида ва таҳқиқи анҷомгирифта метавон ба чунин натиҷа расид, ки доир ба масъалаи маводи ономастикий асари мавриди таҳқиқ қароргирифта, бавижа ҷойномҳо аз нигоҳи сохтор ва маъно ҳанӯз ҳам пажӯҳиши комил ва қобили тавачҷуҳ анҷом наёфтааст. Маҳз барои ҳамин муҳаққиқ масъалаи омӯзиши ҷиҳатҳои маъноӣ ва сохтории маводи ономастикий асари «Таърихи Бухоро»-ро бо таҳқиқи фарогири амиқи монографӣ ҳадафи асосии таҳқиқ қарор дода, ҷойгоҳи ин асарро дар ономастикаи таърихӣ муайян менамояд ва ҳамзамон вижагиҳои сохторӣ ва маъноии онҳоро муқаррар мекунад. Барои ба ин ҳадаф расидан кӯшиш шудааст, ки заминаҳо ва марҳилаҳои фароҳам омадани маводи ономастикаи таърихий асарро муайян сохта, ин масоилро дар робита бо вижагиҳои диахронӣ таҳқиқ карда, нақши номҳои ҷуғрофиро дар ташаккули ҷойномҳои асар нишон додааст. Ҳамчунин вазифаи дигари таҳқиқ мушаххас намудани зинаҳо ва вижагиҳои таърихий маводи ономастикий асар муаррифӣ мешавад. Дар ин замина унвонҷӯӣ маводи зиёдеро фароҳам оварда ҷанбаҳои таърихӣ ва забонии онро арзёбӣ карда, ҷойгоҳи ҷойномҳоро дар инкишофи таркиби луғавии забони форсии тоҷикӣ мушаххас кардааст.

Унвонҷӯӣ Қурбонзода Рӯдоба Исмоил дар таҳқиқи мазкур навгониҳои мушаххасро дар раванди пажӯҳиш пайгирӣ намуда, нахустин маротиба дар маводи ономастикий асарро аз нигоҳи сохтор ва маъно ба таври ҷудогона ва системавӣ таҳлилу баррасӣ карда, маводи гирдовардашударо таҳлили сохторӣ ва маъноӣ намуда, ҷиҳату вижагиҳои онҳоро дар асоси таҳлили лингвистӣ муайян кардааст. Инчунин маводи ономастикий асарро ба чандин зергурӯҳҳо: топонимҳо ва бахшҳои он (астионимҳо, полионимҳо ва комониму зоонимҳо), антропонимҳо ва қисматҳои он (лақабу номи мустаору зербахшҳои он) тасниф кардааст.

Аҳаммият ва арзиши илмию назарии таҳқиқоти Р.И. Курбонзода дар мавзуи асари «**Ономастикаи «Таърихи Бухоро»-и Наршаҳӣ (чанбаи сохторӣ - маъноӣ)**» пеш аз ҳама, дар он аст, ки натиҷаҳои илмии он метавонад ба сифати сарчашма дар таҳқиқи таърихи номшиносии забони тоҷикӣ ва ғӯйишносии он ба таври густурда истифода шавад. Ҳамзамон хулосаҳои бадастомада ва натиҷаҳои таҳқиқро ба сифати маводи илмӣ ва заминаҳои назариву методологӣ муҳаққиқони минбаъда метавонанд дар таҳқиқи таърихи забони адабии ин аҳд мавриди баҳрабардорӣ қарор бидиҳанд.

Чанбаи татбиқ ва арзишу аҳаммияти амалии таҳқиқ, пеш аз ҳама, дар он аст, ки натиҷаҳои бадастомада метавонад дар шинохти маводи ономастикии асарро ба сифати як заминаи назарӣ барои пажӯҳишҳои минбаъда хизмат намояд. Хулосаҳои бадастомада ва маводи дар рисола коркарду таҳқиқшуда метавонад барои таҳияи китобҳои дарсӣ, дастурҳои таълимӣ, матни лексияҳо дар самти шинохти чехраҳои фарҳангиву таърихӣ дар таърихи забони тоҷикӣ ва махсусан дар омӯзиши маводи ономастикии асар мавриди васеи истифода қарор гирад.

Диссертатсия аз муқаддима, се боб ва фаслу зерфаслҳои мантиқан мурааттабу пайдарҳам, хулоса ва рӯйхати сарчашмаву адабиёти истифодашуда иборат аст ва андозаву мундариҷаи он ба талаботи диссертатсияҳои илмӣ ҷавобгӯй аст.

Довталаби дараҷаи илмӣ доир ба мавзуи диссертатсия 1 монография, 8 мақолаи илмӣ таълиф намудааст, ки аз ин теъдод 4 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба нашр расидаанд. Мақолаҳои интишоршуда нуктаҳои асосӣ, натиҷаҳо ва мазмуни диссертатсияро инъикос намуда, барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) мувофиқ мебошанд.

Саҳми шахсии довталаби дарёфти дараҷаи илмиро дараҷаи дарки масъалаҳои дар диссертатсия баррасишуда, натиҷаҳо ва хулосаҳои асосии кор, муқаррароти ба ҳимоя пешниҳодшуда, мустақил ифода шудани нуктаи назари ӯ ва маърузаҳои дар конференсияҳо таъйид мекунанд.

Бо ҳамин тартиб, диссертатсияи **Қурбонзода Рӯдоба Исмоил** дар мавзуи «Ономастикаи «Таърихи Бухоро»-и Наршахӣ (чанбаи сохторӣ-маъноӣ)», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D020500 – Филология пешниҳод шудааст, ба талаботи диссертатсияҳои илмӣ ҷавобгӯй буда, ҳамчун роҳбари илмӣ онро барои баррасӣ дар зинаҳои баъдӣ ва ҳимоя тавсия менамоем.

**Роҳбари илмӣ, доктори илмҳои
филологӣ, профессори кафедраи
таърихи забон ва типологияи
факултети филологияи
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон**

**Ҳомидов Дилмурод
Раҷабович**

Суроға: 734064, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, кӯчаи Дилқушо, бинои 28/1.
Тамос: Тел.: (+992) 907-79-82-65; 221-62-25
Е-mail: homidov65@mail.ru
Сомона: ww.tnu.tj

«Имзои доктори илмҳои филологӣ Ҳомидов Дилмурод Раҷабовичро тасдиқ мекунам».

**Сардори раёсати
кадрҳо ва корҳои
махсуси Донишгоҳи
миллии Тоҷикистон**

**Тавқиев Эмомалӣ
Шодихонович**

«30» апрели соли 2024.

Суроға: 734064, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17.
Тел.: (+992-37) 221-62-25; 227- 15-10.
Е-mail: info@tnu.ru.
Сомона: ww.tnu.tj